

نگاه Financial Times، لندن

تحریم‌ها و گاز ایران

با نوسان شدید قیمت حامل‌های انرژی، بسیاری از مردم و کارشناسان، نگران وضعیت آینده بازار و پاسخ به این سؤال مهم هستند که در آینده، نیاز بازار از کجا تأمین خواهد شد؟

در حال حاضر ایران که بر روی دومین ذخایر بزرگ گاز دنیا نشسته است، با داشتن منابع عظیم نفتی، می‌تواند یکی از پاسخ‌های قطعی این سؤال باشد. ایران در تنوری باید به نوعی همانند یک آهن‌ربا برای شرکت‌های بین‌المللی عمل کند و آنها را که از نظر مالی ثروتمند هستند، اما نیازمند افزایش ذخایر خود می‌باشند، به راحتی جذب نماید.

در شرایط فعلی، ایران به خاطر پیشبرد برنامه‌های هسته‌ای خود با غرب، موفق به انجام این عمل نشده است. پارس جنوبی که بزرگترین میدان گازی جهان، بین ایران و قطر می‌باشد، با وجود این، ایران در بهره‌برداری از این میدان چندان موفق نبوده و دلیل آن نیز تحریم‌های آمریکا علیه شرکت‌هایی است که با ایران همکاری می‌کنند. از سوی دیگر، اتحادیه اروپا به تازگی تحریم‌های مالی جدیدی علیه تهران به تصویب رسانده است.

در این بین، ایران قصد دارد به واشنگتن و سایر پایتخت‌های غربی نشان دهد که حتی بدون کمک شرکت‌های خارجی نیز می‌تواند به بهره‌برداری از منابع گازی خود پرداخته و از سوی دیگر با عواقب منفی ناشی از تحریم‌ها مقابله کند. این در حالی است که شرکت‌های آمریکایی از حضور در پروژه‌های انرژی ایران منع شده‌اند و سایر شرکت‌های خارجی نیز به دلیل ترس از تحریم‌های دولت ایالات متحده، سرمایه‌گذاری‌های جدید خود را در ایران کم‌رنگ تر کرده‌اند.

تصمیم شرکت‌های شل و رپسول برای خروج از پروژه توسعه فاز ۱۳ میدان گازی پارس جنوبی را می‌توان در راستای همین اقدامات دانست. این موضوع باعث شده تا ایران به سمت سایر شرکت‌های کوچکتر و کم‌تجربه‌تر برود.

البته نظر مقامات ایرانی در این مورد جالب است. کمال دانشیار، رییس کمیسیون انرژی مجلس ایران، می‌گوید: «گاز ما در زیر زمین قرار دارد و ما بالاخره روزی از آن استفاده خواهیم کرد. اما اگر سهم ما از زیان این تأخیر ۱۰ درصد باشد، دنیا ۹۰ درصد ضرر کرده است.» وی معتقد است سیاست‌های آمریکا باعث شده تا دنیا روزانه معادل ۱/۴ میلیون بشکه نفت را از دست بدهد و این یکی از مهمترین دلایل رشد قیمت نفت در بازارهای جهانی در چند ماه گذشته بوده است. در اروپا، نبود صادرات از سوی ایران، کشورها را هرچه بیشتر به روسیه وابسته کرده است - روسیه‌ای که از منابع غنی انرژی خود، بارها به عنوان

و کسب‌وکار نمایندگان خود در خاک آمریکا لطمه وارد آورند نگرانند. سال گذشته که شرکت SKS مالزی، قراردادی ۱۶ میلیارد دلاری با ایران امضا کرد، کارشناسان این حرکت را خط بطلانی بر تحریم‌های غرب تفسیر کردند، در حالی که به نظر می‌رسد، امروز این شرکت نیز با احتیاط بیشتری قدم برمی‌دارد.

هاتف حایری، مدیر اجرایی شرکت مشاوره انرژی ICG در تهران، می‌گوید: «در چند سال اخیر شاهد هیچ سرمایه‌گذاری خارجی خاصی نبوده‌ایم. نبود منابع مالی نیز باعث می‌شود تا زمان انجام پروژه‌ها طولانی‌تر شود.»

عجیب آن که بانک‌های چینی که پیش‌تر روابط خوبی با ایران داشتند، در مراودات خود با ایران، برخی محدودیت‌ها را ایجاد نموده‌اند. کمبود منابع مالی نیز در شرایطی صورت می‌گیرد که قیمت تجهیزات در دنیا به شدت در حال افزایش است. ایران به شرکت‌های خارجی هشدار داده که برای امضای قراردادها سریع‌تر عمل کنند، در غیر این صورت، اجرای آنها به سایر شرکت‌ها واگذار می‌شود.

این موضوع به فرصتی مناسب برای شرکت‌هایی چون سینوپک چین، OMV اتریش و شرکت ملی نفت هند تبدیل شده است. شرکت OMV اتریش که واحد نمایندگی خود را در آمریکا تعطیل کرده است، در حال حاضر می‌تواند بدون دغدغه به امضای قرارداد توسعه فاز ۱۲ پارس جنوبی بپردازد و قصد دارد در یک قرارداد LNG نیز حضور داشته باشد. با وجود این، هنوز در مورد توانایی این شرکت‌ها جهت تأمین فن‌آوری مورد نیاز ایران برای توسعه میدان گازی پارس جنوبی، تردیدهایی وجود دارد. ایران به شرکت‌هایی نیاز دارد که در مورد فشرده و مایع‌سازی گاز تخصص داشته باشند. این در حالی است که فن‌آوری‌های بالادستی، چون استخراج گاز چندان پیچیده نیستند. تنها فن‌آوری صنایع پایین دستی ممکن است برای شرکت‌های نسبتاً کوچکی چون OMV مشکل ایجاد نماید.

البته شرکت‌های کوچک‌تر که تاکنون در پروژه‌های بزرگی چون پارس جنوبی شرکت نداشته‌اند، می‌توانند با خرید لیسانس، به استفاده از فن‌آوری شرکت‌های بزرگ اقدام نمایند و این نقیصه خود را برطرف کنند. این موضوع هم چندان ساده نیست. شرکتی چون شوران آمریکا، حدود ۸۰ درصد از لیسانس‌های تکنولوژی در دنیا را ارایه می‌کند که آن هم بر اساس تحریم‌های دولت آمریکا، نمی‌تواند حتی به طور غیرمستقیم با ایران رابطه داشته باشد. شرکت شل هم که فن‌آوری مایع‌سازی گاز را دارد، در حال حاضر تمایلی برای فروش این فن‌آوری به ایران ندارد. به این ترتیب به نظر می‌رسد، ایران در راه تأمین سرمایه‌های مورد نیاز خود در بازار انرژی، خصوصاً در زمینه گاز، با مشکلات فراوانی مواجه باشد. ■

سلاح استفاده کرده است.

از سوی دیگر شرکت‌هایی چون EGL سوییس نیز که جرأت کرده‌اند با ایران قرارداد ببندند (قراردادی ۲۵ ساله به ارزش ۲۷ میلیارد یورو)، به شدت مورد خشم و غضب آمریکا قرار گرفته‌اند. البته شرکت‌های بزرگ دنیا، متوجه مزایای زیاد سرمایه‌گذاری در ایران هستند و به هیچ وجه دوست ندارند پروژه‌های بزرگ و سودآور خود را در ایران از دست بدهند. به همین علت مدیران شل و رپسول، اقدام خود را نوعی جایگزینی با دیگر شرکت‌ها اعلام کرده‌اند و از به کارگیری لفظ خروج، امتناع ورزیده‌اند. آنها نیز امیدوارند، روزی دوباره وارد بازار ایران شوند. غنیمی‌فرد مدیر ارتباطات بین‌المللی شرکت ملی نفت ایران می‌گوید: «آیا امکان دارد که شرکت‌های بزرگ، کشوری چون ایران را با چنین ذخایر عظیمی از نفت و گاز نادیده بگیرند؟»

فرصت‌های جدید

ایران با درک وضعیت فعلی، استراتژی خود را برای عدم سرمایه‌گذاری منابع داخلی در میدان گازی پارس جنوبی تغییر داده و امسال ۳ درصد از درآمدهای نفتی خود را - حدود ۵ میلیارد دلار - به این میدان عظیم اختصاص داده است. تحلیل‌گران این کار را آغازی مناسب می‌دانند و معتقدند این روند باید ادامه یابد، هرچند کمبود منابع مالی، یکی از مشکلات بزرگ توسعه میدان پارس جنوبی است. از سوی دیگر، تحریم‌های آمریکا، باعث امتناع بانک‌های بزرگ دنیا از همکاری با ایران شده است. آنها از این که به تجارت